

Werken aan veilig en gezond water

Verkiezingsprogramma voor de Brabantse waterschappen 2015

**definitieve conceptversie na
vaststelling door bestuur PvdA-gewest Brabant**

1. Waardevol water in Brabant

Veiligheid en gezond water zijn essentieel voor de kwaliteit van wonen, werken en leven in Noord-Brabant. De waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel zorgen voor bescherming tegen overstromingen en wateroverlast. Zij werken ook aan schoon, natuurlijk en voldoende water voor een gezonde leefomgeving en een duurzame economie. De PvdA doet op 18 maart 2015 mee aan de verkiezingen voor de besturen van deze drie Brabantse waterschappen.

De PvdA onderscheidt zich met volgende **speerpunten**.

Schoon en gezond water

We willen dat je in elke plas of sloot zorgeloos kunt zwemmen en pootje baaien.

Water en werk

We onderhouden en richten het water zo in dat bedrijven zich graag in het gebied vestigen en dat het goed en duurzaam werk oplevert voor de regio.

Water in de stad

We spelen in op het veranderende klimaat en zorgen dat mensen ook met hoosbuien en hitte in steden en dorpen prettig kunnen wonen.

Eerlijk betalen voor water

We zorgen dat het waterbeheer ten goede komt aan de mensen die het meeste betalen en dat de lasten worden gedragen door degenen die er profijt van hebben.

Water met waarde

Het programma is opgebouwd rond waarden die water heeft:

- *water met gebruikswaarde,*
- *water met belevingswaarde,*
- *water met toekomstwaarde.*

Daarnaast geven we bestuurlijke en financiële kaders aan.

2. Water met gebruikswaarde

Water is voor iedereen belangrijk in het dagelijks leven, bij de productie van voedsel en goederen en voor een leefomgeving met gezonde planten en dieren.

Gezond water voor iedereen

Een eerste voorwaarde is dat water schoon en veilig is. De Brabantse waterkwaliteit is nog steeds onvoldoende. De Europese kwaliteitsnormen worden niet gehaald en door bezuinigingen worden verbeterprogramma's in tijd vooruitgeschoven. Wij willen dat de ambities hoog blijven en er meer geïnvesteerd wordt in schoon en natuurlijk water. De ecologische hoofdstructuur en verbindingzones moeten tot stand gebracht worden. Deze doelen gaan goed samen met waterveiligheid en peilbeheer, omdat bij het herinrichten van beken en sloten ruimte gemaakt wordt voor het bergen en vasthouden van water.

De waterschappen werken als waterautoriteit gebiedsgericht samen met gemeenten en provincie. Zij hebben een actieve rol in het overleg met natuurbeheerders, agrariërs en industrie. De PvdA vindt deze samenwerking belangrijk en wil dat belangengroepen zich ook verantwoordelijk voelen voor goed beheer van water. Als doelen niet in overleg bereikt kunnen worden, moet het waterschap ook met meer financiële en/of juridische middelen kunnen sturen. De waterschappen kunnen nog verder groeien als waterautoriteit die vanaf het begin meedenkt met grote ruimtelijke projecten. Met gemeenten worden convenanten gesloten over de riolering, waterberging en onderhoud van watergangen en oevers. Waar mogelijk wordt efficiencyvoordeel gehaald door slim samen te werken of taken over te dragen.

Water en werk

In Brabant is veel hoogwaardige bedrijvigheid en dat moet zo blijven. Zulke bedrijven willen een goede leefomgeving voor hun medewerkers. Om dat te bereiken is een gezond en natuurlijk watersysteem noodzakelijk.

Ook wordt economische groei verwacht van recreatie en toerisme. Water en natuur spelen daarbij een hoofdrol. Goed waterbeheer is goed voor een sterke regionale economie.

Waterschappen zijn grote werkgevers. Er wordt ook veel en degelijk werk uitbesteed aan bedrijven in de regio. De PvdA zorgt ervoor dat ook mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt daarbij worden ingeschakeld. Goed waterbeheer is goed voor mensen.

Veilig water en droge voeten

Bescherming tegen overstromingen, met name vanuit de grote rivieren en de Zeeuwse Delta, blijft een primaire taak voor de waterschappen. Fysieke veiligheid moet vooral bereikt worden door meer ruimte te maken in stroomgebieden en deze natuurlijk in te richten. Mensen moeten zich ervan bewust zijn dat absolute veiligheid in onze delta nooit met fysieke maatregelen is te garanderen. Er moet rekening mee gehouden worden dat problemen kunnen ontstaan en dan moeten er plannen en een organisatie zijn die dat effectief opvangen. Er wordt gewerkt volgens het model van meerlaagse veiligheid. De waterschappen hebben hierin een centrale rol.

Klimaatverandering, hitte en overvloedige regelval leiden steeds meer tot wateroverlast in stedelijk en bebouwd gebied. Waterschappen hebben een stimulerende en leidende rol bij de bestrijding van deze wateroverlast. Waterberging en het scheiden van regenwater en afvalwater, zijn goed voor het milieu en het zorgt voor lagere kosten. Afspraken met gemeenten zijn hiervoor essentieel. Het waterschap neemt hierin als waterautoriteit het voortouw.

Bij wateroverlast in landelijk gebied moet een goede afweging worden gemaakt tussen de risico's van overstroming en de kosten van overstromingen. Wanneer gewassen worden verbouwd die niet passen bij het watersysteem, is eventuele gewasschade voor rekening van de gebruiker.

Daarom wil de PvdA dat:

- het waterschap als waterautoriteit gebiedsgericht samenwerkt, stimuleert en kennis overdraagt,
- investeringen voor de waterkwaliteit op peil blijven,
- met gemeenten wordt gewerkt aan gezond water in stedelijk gebied,
- veilig leven en droge voeten gegarandeerd blijven.

3. Water met belevingswaarde

Water trekt mensen aan. Water in de stad en in woonwijken is goed voor de leefomgeving en het woonklimaat. Sloten, plassen en vaarten met natuurlijke oevers zijn geliefd bij recreanten.

Waterschappen hebben veel watergangen, dijken en oevers in eigendom en beheer. De PvdA vindt dat deze zo ingericht en beheerd moeten worden dat ze aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor recreatief gebruik. Recreatie kan bovendien goed meeliften met natuurontwikkeling en dijkverbetering. In principe is recreatie overal mogelijk, behalve waar veiligheid en kwetsbare natuurwaarden in het geding zijn. Allerlei voorzieningen zoals fiets- en wandelpaden, struinroutes, vis- of picknickplaatsen, zwemstrandjes, aanlegsteigers voor boten en veerpontjes worden aangelegd in samenspraak met gemeenten en terreinbeheerders. Goed omgaan met water betekent ook genieten van water.

Wij willen ook dat de eigendommen van waterschappen ecologisch worden beheerd. Dat is goed voor flora en fauna en voor de belevingswaarde. Vaak is het ook financieel aantrekkelijk.

De zorg voor stedelijk water wordt steeds belangrijker. Veruit de meeste Brabanders wonen in een verstedelijkte omgeving. Klimaatverandering en extremer weer zijn in bebouwde gebieden direct voelbaar als hittestress en hoosbuien. We zien veel blauwalg en andere overlast als gevolg van te weinig doorstroming of zuurstofgebrek in stedelijke watergangen. Om dat te voorkomen moet bij het inrichten van de openbare ruimte het watersysteem leidend zijn. Waterschappen hebben een stimulerende rol en moeten kennis inbrengen. Uiteindelijk krijgen de plannen een zogenaamde watertoets, maar de echte inbreng moet vroeg in het proces gebeuren.

Recreëren en wonen in stedelijk gebied

Het beeld is ontstaan dat waterschappen er vooral zijn voor de boeren en het buitengebied. Dat beeld moet veranderen. Juist ook in steden en dorpen hebben mensen belang bij goed waterbeheer. Water is belangrijk voor een gezonde en fijne woonomgeving. En om te recreëren bij plassen en te wandelen of fietsen in groene gebieden rondom de stad. De PvdA ziet stad en platteland niet als tegenstelling, maar wil dat het perspectief van de stedeling meer centraal komt te staan.

Het is goed als burgers zich het bewust zijn van water in de eigen woonomgeving en inzien dat zij zelf verantwoordelijk zijn. Wij vinden het een taak van het waterschap om dit bewustzijn te bevorderen. Dit kan onder andere door projecten voor groene daken, duurzaam gebruik van regenwater en het anders afwateren van verharde oppervlakte (bestrating, daken). De PvdA stimuleert investeringen van inwoners en bedrijven met subsidie en kennis. De kosten verdienen zich terug met besparingen in riool en waterzuivering.

Waterveiligheid is zo vanzelfsprekend geworden, dat mensen niet meer stilstaan bij de geweldige inspanningen die daar nog steeds continu voor geleverd moeten worden. Deze vanzelfsprekendheid ondermijnt het maatschappelijk draagvlak van de waterschappen.

Daarom vinden wij het belangrijk dat er voor scholen educatieve pakketten zijn die zorgen voor waterbewustzijn bij kinderen. Daarnaast heeft het waterschap een algemene taak om burgers betrokken te laten zijn en mee te werken aan gezond water in hun directe omgeving.

Daarom wil de PvdA dat:

- water in de wijken aantrekkelijker wordt en burgers daarbij betrokken worden,
- oevers, dijken en waterlopen geschikt zijn voor recreatie,
- bewustwording van de waarde van water en veiligheid gestimuleerd wordt,
- burgers gestimuleerd worden om zelf waterbeheer rondom het huis op te pakken, bijvoorbeeld minder tegels, meer groen, ook op het dak.

4. Water met toekomstwaarde

Ons watersysteem moet toegerust zijn voor de toekomst. Veranderingen in het klimaat leiden tot meer stortbuien en tot meer droogteperiodes. Op de hoge zandgronden van de Peel, de Kempen en de Brabantse Wal vraagt de verdroging bijzondere aandacht. De stijgende zeespiegel leidt tot meer zilt water in de West-Brabantse bodem.

Functie volgt watersysteem

De PvdA vindt dat maatregelen moeten bijdragen aan een robuuste situatie, waarin het natuurlijke watersysteem leidend is voor de inrichting en het gebruik van het gebied. Om droogte te bestrijden worden de sloten, stuwen en gemalen zo ingericht en beheerd dat water lang in het gebied wordt vastgehouden. Beken, vennen en kreken worden schoongemaakt en krijgen zoveel mogelijk hun oude profiel terug (meanderen). Samen met natuurvriendelijke oevers en herstel van de visstand, moeten deze maatregelen zorgen voor een gezond en schoon watersysteem.

Wij willen dat de functies van landbouwgrond volgend zijn aan het watersysteem. Welke gewassen verbouwd kunnen worden hangt dan af van de soort grond en het waterpeil, in plaats van de huidige lijn dat het peil aangepast wordt aan de teelt. Dit vergt een zorgvuldig proces met agrariërs en inwoners in het gebied. De waterschappen moeten hier tijd en energie in stoppen.

Elke overheid is verplicht om een watertoets te doen bij maatregelen of projecten die invloed hebben op waterbeheer of waterkwaliteit. Daarbij geldt dat wie een probleem veroorzaakt meebetaalt aan de oplossing. Aan een watertoets bij uitgewerkte plannen hebben we niet genoeg; al bij het ontwikkelen van een initiatief moeten afspraken gemaakt worden over duurzaam waterbeheer en klimaatbestendig bouwen en inrichten. Zo kunnen de functie en het gebruik aangepast worden aan een zo natuurlijk mogelijk waterpeil.

Waterkwaliteit moet beter!

Het water in sloten en plassen is nog steeds niet schoon genoeg. In Brabant heeft de intensieve landbouw daarin een fors aandeel, omdat nog teveel meststoffen en bestrijdingsmiddelen in het water terecht komen.

De PvdA wil dat de akkerbouw en veeteelt in 2020 alleen nog maar duurzame producten leveren. De agrarische sector kan alleen een sterke economische rol blijven spelen als gezondheid en kwaliteit centraal komen te staan. Gezond en natuurlijk water is daarbij een goede graadmeter.

Watervervuiling tegengaan aan de bron

De uitspoeling van mest en bestrijdingsmiddelen moet stoppen om te zorgen dat het oppervlaktewater schoon wordt. Naast overleg met de agrarische sector moeten de waterschappen ook zorgen dat de regels worden gehandhaafd en ook andere handhavers (AID, RUD's) aanspreken als waterdoelen in het geding zijn. Wanneer bestaande regels onvoldoende zijn om vervuiling te bestrijden, kaart het waterschap dit actief aan bij de wetgever. De lasten van handhaving en zuivering van oppervlaktewater vanwege bestrijdingsmiddelen, worden gelegd bij de gebruikers van die bestrijdingsmiddelen. De PvdA streeft naar een duurzame tuin- en

akkerbouw in 2020, net zoals de afspraken rondom een veehouderij die ertoe leiden dat al het vlees in 2020 duurzaam is.

Veel maatregelen zijn zowel goed voor de natuur als voor de landbouw; deze moeten in samenhang ontwikkeld en gerealiseerd worden. Met industriële bedrijven en ziekenhuizen zorgen we dat reststoffen en medicijnen vroeg in het proces worden opgevangen en verwerkt tot nieuwe grondstoffen. Uiteindelijk is alleen een situatie die de natuurlijke kwaliteit van water respecteert toekomstbestendig en betaalbaar.

Grondwater

Er komt steeds meer vraag naar het gebruik van grondwater. Voldoende en schoon grondwater is belangrijk, nu en in de toekomst. Bij onttrekking van grondwater moet het belang van de natuur, drinkwater en het economisch gebruik meewegen. Wij willen dat de waterschappen een visie maken op strategisch grondwaterbeheer. Een slim beregeningsbeleid past hierin. De PvdA is vanuit het belang van schoon grondwater tegen de winning van schaliegas.

Innovatie en energiebesparing

Zuiveren van water van huishoudens en industrie gebeurt in grote installaties die veel energie kosten. Voor de klimaatdoelen moeten we juist energie gaan besparen. Door technische innovatie is winst te behalen, maar ook het gedrag van mensen kan voordeel opleveren. In de toekomst is groenafval een nieuwe grondstof en moet waterzuivering misschien veel dichterbij huis plaatsvinden. De mogelijkheden om bio-energie te produceren wil de PvdA voluit benutten. Wij willen dat de waterschappen samen een agenda hebben voor slim werken en innovatie.

Waterzuivering en de waterketen

Waterzuiveringsinstallaties moeten steeds aangepast worden aan nieuwe stoffen, van wc-doekjes tot drugsafval. Aan die zuivering worden steeds hogere eisen gesteld. Het is een kostbaar en technisch ingewikkeld proces. Tegelijkertijd wordt ook de vervuiling bij de bron (industrie, landbouw en huishoudens) zo veel mogelijk teruggedrongen. Door innovaties en slim werken veranderen de installaties van gebruikers naar leveranciers van energie en grondstoffen. De PvdA wil dat waterschappen kennis uitwisselen en krachten bundelen om nieuwe technieken en werkwijzen te stimuleren. Innovatiebeleid moet leiden tot energieneutrale zuiveringsinstallaties en het terugwinnen van grondstoffen.

Waterzuivering is een belangrijk onderdeel van de waterketen. Het hangt zowel samen met de rioolstelsels van gemeenten, als met de zorg van de waterschappen voor natuurlijk en schoon oppervlaktewater. De ketensamenwerking, die al op gang komt, wordt verder versterkt. De inzameling en zuivering van huishoudelijk water en regenwater en de maatschappelijke kosten daarvan, zijn een gezamenlijke kerntaak van gemeenten en waterschappen. Waterzuivering is binnen de waterschappen een bedrijfsmatige activiteit met een eigen gesloten financiering. De PvdA wil in het kader van de verdergaande ketensamenwerking onderzoeken of de huidige organisatie in Brabant de beste is uit oogpunt van kosten, kwaliteit en toekomstbestendigheid.

Een optimale energie- en grondstoffenhuishouding is erbij gebaat dat slib en andere reststoffen vroeg in het zuiveringsproces worden verwerkt. De Brabantse

waterschappen zijn belangrijke aandeelhouders van de Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). Al het slib wordt nu daarheen afgevoerd. De PvdA wil een strategie volgen waarbij het economisch belang in de SNB in evenwicht is met een optimale milieutechnische verwerking van grondstoffen. Een verdere scheiding van het aandeelhoudersbelang en het gebruikersbelang is hiervoor een voorwaarde. Een discussie over de toekomst van de SNB wordt in komende bestuursperiode afgerond.

Versterking van de regionale economie

Waterschappen zijn grote werkgevers en investeerders in de regio. Bij de aanleg en onderhoud van watergangen, gemalen en zuiveringsinstallaties wordt veel publiek geld ingezet. Het is belangrijk dat de waterschappen bij aanbestedingen niet alleen kiezen voor de laagste prijs. De PvdA vindt kwaliteit minstens zo belangrijk. Dat geldt ook voor de kwaliteit van de arbeid die met de werken is gemoeid. Projecten van het waterschap bieden goed werk en dragen bij aan een sterke regionale economie. Zowel in eigen dienst als bij opdrachtnemers van het waterschap moeten ook mensen met een arbeidshandicap zinvol werk vinden. Als publieke organisatie heeft het waterschap hierin een voorbeeldfunctie. De gemaakte plannen voor social-return moeten consequent worden toegepast.

Daarom wil de PvdA dat:

- overleg met agrariërs en goede handhaving een einde maakt aan vervuiling door mest en bestrijdingsmiddelen,
- watervervuiling bij de bron wordt aangepakt,
- de landbouw moet aansluiten bij het natuurlijke waterpeil en grondkwaliteit,
- optimale organisatie van de waterketen en slibverwerking leidt tot schoon water tegen lagere kosten voor de burgers,
- waterschappen samen investeren in innovatie en toekomstgerichte techniek,
- investeringen worden benut voor versterking van de regionale economie en voor mogelijkheden voor mensen met een arbeidshandicap .

5. Democratisch bestuur en maatschappelijk ondernemen.

Net als elke overheid heeft een waterschap een voorbeeldfunctie binnen de samenleving. Het waterschap moet daarom maatschappelijk ondernemen. Dat betekent dat duurzaam werken de leidraad is; zuinig met energie en grondstoffen, maatschappelijk verantwoord personeelsbeleid en aanbestedingsbeleid.

De PvdA vindt de democratische legitimatie van het waterschapsbestuur essentieel. Waterschappen zijn functioneel bestuur, maar ook daarbinnen moeten brede maatschappelijke belangen afgewogen worden. Bovendien heffen de waterschappen belastingen en dat vraagt een goede democratische controle. Democratisch bestuur is in de eerste plaats bedoeld om een politieke afweging te maken over de noodzaak van werkzaamheden en uitgaven, over de hoogte van de belastingen en om te zorgen voor een rechtvaardige verdeling van lasten en opbrengsten.

Alle leden van het waterschapsbestuur moeten daarom rechtstreeks verkozen worden. 'Geborgde' kwaliteitszetels voor enkele belangengroepen zijn niet wenselijk. Maar om dat te veranderen is aanpassing van de wet nodig en dat is aan de Tweede Kamer. Dit standpunt laat onverlet dat wij waar mogelijk zullen samenwerken met alle fracties die in de waterschapsbesturen vertegenwoordigd zijn.

Daarom wil de PvdA dat:

- waterschappen maatschappelijk verantwoord ondernemen,
- alle waterschapsbestuurders rechtstreeks gekozen worden.

6. Profijtbeginssel en een eerlijke lastenverdeling

Het belastingsysteem van de waterschappen gaat uit van het idee dat je betaalt voor wat je krijgt (het profijtbeginssel) en van het principe dat de vervuiler betaalt. Wij zijn het met dit idee eens en vinden dat dit scherper moet worden toegepast. Zo brengen op dit moment de stedelingen gezamenlijk de meeste belasting op (80%), maar gaan de uitgaven grotendeels naar het platteland. Die verdeling moet veranderen. Daarbij houden we rekening met het economisch belang van de landbouw en van het belang dat de stedeling heeft bij een goed ingericht en recreatief aantrekkelijk buitengebied. Dit toedeling van belasting naar gebruikersgroepen is door het rijk geregeld. De PvdA gebruikt haar lijnen naar de Haagse politiek om de verdeling aan te passen.

Eerlijk betalen voor water

Inwoners van steden en dorpen brengen de meeste waterschapslasten op, maar de uitgaven gaan overwegend naar het platteland. Die onevenwichtigheid moet aangepast worden.

% inkomsten	stedelijk gebied	
% uitgaven		buitengebied

In afwachting van een andere lastenverdeling willen we de scheve verhouding van lasten en baten tussen stad en platteland bijsturen door prioriteit te geven aan uitgaven die stedelingen en dorpelingen ten goede komen (stedelijk water, recreatie, natuurdoelen).

We onderzoeken nieuwe verdienmodellen, waardoor vervuilers gestimuleerd worden om de watervervuiling aan de bron aan te pakken (vervuiler betaalt). Ook willen we het onttrekken van ondiep grondwater en oppervlaktewater door middel van leges belasten (profijtbeginssel).

In 2017 vallen forse middelen vrij door het aflopen van financiële verplichtingen binnen de SNB. Deze gelden worden besteed om een evenwichtige balans van reserves op te bouwen en zo mogelijk ook aan enkele incidentele projecten die gericht zijn op innovatie.

Wij willen onderzoeken of het aanhouden van aandelen in de Waterschapsbank tot de taken van een waterschap behoren en wat alternatieve strategieën zijn.

Bij waterschapsheffingen wordt nu niet gekeken naar draagkracht van de belastingbetaler. Daarom is kwijschelding essentieel. Het kwijscheldingsbeleid bij elk waterschap moet gelijk zijn aan dat van de gemeenten en zo volledig sporen met de normen die ervoor gesteld zijn. Dat betekent kwijschelding tot minstens 100% van de bijstandsnorm en gelijke behandeling voor de kleine zelfstandige.

Daarom wil de PvdA dat

- de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen,
- waterschappen werken met kwijscheldingsbeleid,
- de scheve verdeling van lusten en lasten tussen de burgers in steden en dorpen en agrarische ondernemers wordt rechtgetrokken,
- nieuwe verdienmodellen die bijdragen aan waterdoelen worden onderzocht.

Tenslotte

Dit verkiezingsprogramma is opgesteld voor de drie Brabantse waterschappen Aa en Maas, Brabantse delta en De Dommel. Voor de verkiezingscampagne wordt voor elk waterschap een eigen publieksfolder gemaakt, waarin het programma wordt vertaald naar het betreffende werkgebied.

Dit programma sluit direct aan bij het PvdA- programma voor Provinciale Staten (zie www.pvda-brabant.nl) en bij het algemene landelijke programma “Op peil brengen” (zie www.pvda.nl).

Contact met de PvdA-fracties in de waterschappen:

Aa en Maas	: naam, telefoon, e-mail
Brabantse Delta	: naam, telefoon, e-mail
De Dommel	: naam, telefoon, e-mail